

Avrupa'nın genetik haritası Türk laboratuvarına emanet

NAZLI TOPÇUOĞLU - İstanbul

Türkiye'nin ilk ve tek yüksek kapasiteli biyoteknoloji ve moleküler genetik laboratuvarları olan GENAR, tüm Avrupa'nın bazı hastalıklara yönelik genetik hastalık haritasını çıkaracak 17 Milyon euroluk AB destekli projenin laboratuvar hizmetleri için seçildi.

21. yüzyılın geleceğe yön verecek enerji, uzay teknolojisi ve biyoteknoloji alanlarında tüm dünya kendini göstermeye başlarken Türkiye'nin sıçrama şansı çok yüksek görülmüyor. Ancak kimileri aynı görüşte değil. Bir hekim, hukukçu ve ekonomist olan Dr. Serdar Savaş, sağlık ocağı hekimliğinden Sağlık Bakanlığı Danışmanlığı'na, Sağlık Reformlarından Sorumlu Müsteşar Yardımcılığı'ndan Dünya Sağlık Örgütü Sağlık Sistemleri ve Politikaları Departmanı yöneticiliğine ve nihayet Avrupa Başkan Yardımcılığı ve Avrupa Program Direktörlüğüne uzanan kariyeriyle, Türkiye'nin bu yüzyılı biyoteknolojiyle yakalayacağını savunuyor. Bunun en büyük kanıtı ise 2001 yılında kurmuş olduğu İleri Tıp Teknolojileri (İTT) şirketinin bugün Avrupa'daki rakiplerini geride bırakmış olması. İTT'nin, Hacettepe Üniversitesi Teknokenti'nde kurduğu GENAR Biyoteknoloji ve Moleküler Genetik laboratuvarları Türkiye'nin ilk ve tek yüksek kapasiteli (high-throughput) moleküler genetik araştırma ve uygulama laboratuvarı oldu. Dünya'daki benzerleriyle karşılaştırıldığında da önde gelen bir bilim merkezi olan GENAR daha şimdiden Avrupa Birliği fonlarından karşılanacak olan 17 milyon euroluk Avrupa gen haritası projesinin laboratuvar araştırma ve analizlerini yürütme hakkını kazandı.

"Türkiye'de yeteri kadar hekim, eczacı, genetisyen, gıda mühendisi, biyolog, kimyacı, beslenme uzmanı, ziraat mühendisi, veteriner var. Bu dallarda araştırmalar yapan

ve yayınlayan değerli bilim adamlarımız var. Türkiye'nin gelişmiş bir ilaç üretim alt yapısı, tarım ve hayvancılık tecrübesi var. Türkiye bu avantajını Avrupa Birliği sürecinde ciddi politikalarla desteklemeli. Şu anda Sanayi Bakanlığımız ve Devlet Planlama Teşkilatı bu konuya özel bir önem veriyorlar. Biz çalışmalarımızda Hacettepe Üniversitesi'nin bilimsel kapasitesinden çok büyük ölçüde yararlanıyoruz" diyen Savaş, Hacettepe Üniversitesi'nin teknokentinin de bir biyoteknoloji bilim parkı haline gelmesinin hayalini kuruyor ve ilgili kurumlara bu konuda kuvvetli bir destek veriyor.

Sanayi Bakanlığı destekliyor

Üniversite araştırma merkezlerinin akademik çalışmalarını yanında, bilimsel bilginin ekonomiye doğrudan kazandırıldığı teknokente bir referans laboratuvarı ve kuluçka merkezi açılması için harekete geçildi bile. Sanayi Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı tarafından da kuvvetle desteklenen proje geçtiğimiz günlerde Avrupa Birliği'ne sunuldu. Proje, Türkiye'nin ilaç ve aşı başta olmak üzere tüm biyoteknolojik üretimi ile ilgili referans laboratuvarlarını ve ayrıca yaratıcı fikirleri olan ama sermaye sıkıntısı çeken araştırmacıları ve özel sektörü destekleyecek bilimsel bir merkezi kapsıyor.

Kuluçka Merkezi (Incubation Center) olarak tanımlanan bu yapılanma yetkin bir personel ve yeterli alt yapı imkanı sunuyor. Böylece her ürünün geliştirilmesinde tekrar ortaya çıkan araştırma, personel ve donanım masrafları tek bir merkezden tüm girişimcilere açılacak. Fikirlerin uygulanabilirliği araştırıldıktan sonra projede ba-

şarıya ulaşan şirketler ön üretimlerini yapmak üzere teknokente laboratuvar kurup seri üretime geçmek üzere alt yapısını tamamlayabilecekler.

Yaklaşık üç sene içinde hizmet vermeye başlaması planlanan merkez, Savaş'a göre, Türkiye'nin biyoteknolojide teknoloji yaratan bir ülke olmasını sağlayacak.

AB kaynaklarından 15 milyon euro ile desteklenmek üzere seçilen Biyoref, Hacettepe Teknokent AŞ.'nin Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. H. Selçuk Geçim'e göre Türk sağlık sektörü için büyük önem taşıyor. Akreditasyon verme yetkisine sahip olacak laboratuvar AB'nin istediği GDO gibi çeşitli analizleri hızla yapabilecek ve numunelerin yurtdışına gönderilmelerinde kaybedilen zamanı geri kazandıracak. "Türkiye'de ilaç keşfedilmez diyenlerin üniversitelerden haberi yok" diyen Geçim, nitelikli akademik kadrolardan yararlanmak isteyen firmaları bu platforma davet ediyor.

Geçim "sağlık sektöründeki küçük firmalara yol gösterecek birileri yok" derken sektörün önünü açacak bilgi birikiminin teknoparklardan temin edilebileceğini söylüyor. Ayrıca Ar-Ge masraflarını düşürmek isteyen firmalar teknokentin içine yerleşmeler bile akademik kadronun ve personelin hizmetlerini kiralayabiliyor. ODTÜ gibi üniversitelerde de bulunan teknoparklardan farklı olarak sağlık birimlerine ağırlık veren Hacettepe Teknokenti'nde şu anda 26 firma yer alıyor. İleri Tıp Teknolojileri ve GENAR laboratuvarları Hacettepe Teknokenti'nin gurur duyduğu yüksek teknolojik ve bilimsel yatırımlar.

Üniversiteler ve sanayi çevreleri isteksiz

Hacettepe Teknokenti için umutlar büyük olsa da özel sektör üniversiteler pek de sıcak bakmıyor. Ar-Ge çalışmalarıyla orijinal bir marka yaratan Bioder'in kurucusu Cihat Dünder sanayi üniversite işbirliğine ne şirketlerin ne de üniversitelerin istekli olduğunu söylüyor. "Üniversitelerin teçhizatları yetersiz. Türkiye'de bir selektif kreminin araştırmasını hiç

bir üniversite yapamıyor. Hiçbirinde ne bilgi ne de teçhizat alt yapısı var. İn vivo (laboratuvar) ve in vitro (saha) çalışmaları yapmak ciddi bir teknik donanım gerektiriyor" diyen Dünder üniversitelere devletin verdiği kısıtlı desteğin bu tip gelişmeleri engellediğini savunuyor. Ancak Dünder özel sektörü de eleştirmekten geri kalmıyor: "Bir şirket üniversiteye

proje teklifi götürdüğünde kimse hayır demez. Ama sanayi isteksiz çünkü bilgi ve ilim ile daha iyi işler yapabileceklerine inanmıyorlar. Bilimin yaptıkları işe katacağı değeri bilmiyorlar. Şirketler üniversitelere gitse belki boğuna harcadıkları milyonlarca doları da kurtulacaklar. Sadece ekonomi olarak değil zihniyet olarak da geri kalmışız."

Dr. Serdar Savaş